

1 - Rikoksen uhrin oikeudet

Mitä tietoja rikoksen uhri saa viranomaisilta (esim. poliisilta tai syyttäjältä), jo ennen kuin rikosilmoitus on tehty?

Poliisin ja syyttäjän on kerrottava rikoksen uhrille:

- hänen mahdollisuksistaan vaatia vahingonkorvausta epäillyltä tai valtiolta
- että syyttäjä valmistelee ja esittää vahingonkorvausvaatimuksen tuomioistuimelle, jos rikoksen uhri niin haluaa
- lähestymiskieltoa, oikeudenkäyntiavustajia ja tukihenkilöitä koskevista säännöistä
- kuinka haetaan oikeusapua ja oikeudellista neuvontaa
- sovittelun mahdollisuuksista ja edellytyksistä
- tukea ja apua tarjoavista viranomaisista ja järjestöistä
- yhteystiedot, joita rikoksen uhri tarvitsee saadakseen tietoja omasta jutustaan
- jatkokäsittelystä ja mikä rikoksen uhrin rooli on siinä
- oikeudesta käänös- ja tulkkauspalveluihin
- oikeudesta kulukorvauksiin
- jos esitutkintaa ei ole käynnistetty tai se on lopetettu
- mihin rikoksen uhri voi jättää juttunsa käsittelyä koskevan valituksen
- onko jutussa nostettu syyte
- jos kiinniotettu tai pidätetty henkilö pakenee.

Edellä mainitut tiedot annetaan rikosilmoituksen tekemisen jälkeen. Tietoa voi kuitenkin etsiä esim. rikosuhriviranomaisen (Brottsoffermyndigheten) verkkosivuilta ennen rikosilmoituksen tekemistä.

Rikoksen uhri (unionin kansalainen tai unionin ulkopuolisen maan kansalainen) ei asu maassa, jossa rikos tapahtui. Miten hänen oikeuksiaan suojellaan?

Jos ulkomaalainen joutuu Ruotsissa rikoksen uhriksi, hänellä on oikeus saada samat tiedot kuin Ruotsin kansalaisella (ks. edellä). Rikoksen uhrilla on myös oikeus käänös- ja tulkkauspalveluihin, jos hän ei osaa ruotsia.

Ulkomailla rikoksen uhriksi joutunut saa tietoja oikeuksistaan kyseisen maan viranomaisilta. Lisätietoja rikoksen uhrin oikeuksista muissa EU-maissa on saatavilla täällä.

Mitä tietoja hänelle annetaan, jos hän tekee rikosilmoituksen?

Poliisin ja syyttäjän on kerrottava rikoksen uhrille:

- hänen mahdollisuksistaan vaatia vahingonkorvausta epäillyltä tai valtiolta
- että syyttäjä valmistelee ja esittää vahingonkorvausvaatimuksen tuomioistuimelle, jos rikoksen uhri niin haluaa
- lähestymiskieltoa, oikeudenkäyntiavustajia ja tukihenkilöitä koskevista säännöistä
- kuinka haetaan oikeusapua ja oikeudellista neuvontaa
- sovittelun mahdollisuuksista ja edellytyksistä
- tukea ja apua tarjoavista viranomaisista ja järjestöistä
- yhteystiedot, joita rikoksen uhri tarvitsee saadakseen tietoja omasta jutustaan

- jatkokäsittelystä ja mikä rikoksen uhrin rooli on siinä
- oikeudesta käänös- ja tulkkauspalveluihin
- oikeudesta kulukorvauksiin
- jos esitutkintaa ei ole käynnistetty tai se on lopetettu
- mihin rikoksen uhri voi jättää juttunsa käsittelyä koskevan valituksen
- onko jutussa nostettu syyte
- jos kiinniotettu tai pidätetty henkilö pakenee.

Onko rikoksen uhrilla oikeus maksuttomiin käänös- ja tulkkauspalveluihin (poliisin tai muiden viranomaisten kanssa asioidessa tai rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Rikoksen uhrilla on oikeus käänös- ja tulkkauspalveluihin, jos hän ei osaa ruotsia.

Miten viranomaiset huolehtivat siitä, että rikoksen uhri ymmärtää heitä ja he uhria (jos kyseessä on lapsi tai vammainen henkilö)?

Rikoksen uhrilla on oikeus tulkkiin, jos hän on kuuro tai hänellä on kuulovamma tai puhehäiriö.

Rikosuhriviranomaisilla on erityisesti lapsille räätälöityä aineistoa. Tietoa rikoksen uhrin oikeuksista löytyy osoitteesta <https://www.jagvillveta.se/>.

Myös poliisin sivuilla on erityisesti lapsille suunnattua tietoa: <https://polisen.se/Utsatt-for-brott/Olika-typer-av-brott/Barn-och-ungdomar/>

Rikoksen uhrien tukipalvelut

Mitä kautta uhri voi saada tukea?

Useat eri yhdistykset ja järjestöt tarjoavat tukea rikoksen uhreille. Lain mukaan myös kunnan sosiaalipalvelujen on tarjottava tukea ja apua rikoksen uhrille ja hänen läheisilleen.

Ohjaako poliisi uhrin automaattisesti tukipalvelujen piiriin?

Poliisi antaa rikosilmoituksen tekemisen yhteydessä tietoa viranomaisista ja järjestöistä, jotka tarjoavat tukea ja apua. Rikoksen uhrin luvalla poliisi antaa joissakin tapauksissa uhrin yhteystiedot esim. rikosuhripäivystykseen, joka ottaa yhteyttä uhuriin. Uhri voi myös itse ottaa yhteyttä tukea tarjoavaan järjestöön.

Miten rikoksen uhrin yksityisyyttä suojellaan?

Jos rikoksen uhri hakee tukea sosiaalipalveluista, hänen asiaansa koskevat tiedot salataan. Rikoksen uhreja tukevissa vapaaehtoisjärjestöissä työskentelevät henkilöt ovat antaneet vaitiololupauksen. Tällaisiin järjestöihin voi ottaa yhteyttä myös nimettömänä.

Edellyttääkö tukipalvelujen saaminen rikosilmoituksen tekemistä?

Ei edellytä.

Uhrin henkilökohtainen suojele, jos häntä uhkaa vaara

Millaista suojele on saatavissa?

Rikoksen uhrin saatavilla on monenlaista suojele:

- Lähestymiskielto (*kontaktförbud*)

Lähestymiskielolla pyritään estämään rikoksen uhrin joutuminen vaaratilanteisiin. Lähestymiskielolla suojeleaan

useimmiten naisia heidän entisten puolisoitensa tai kumppaniensa uhkailulta ja ahdistelulta, mutta se voidaan määrätä myös lapsien tai muiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojelemiseksi. Lähestymiskielto tarkoittaa, että lähestymiskiellon saanut henkilö ei saa tavata uhria, seurata tätä tai ottaa millään muulla tavoin tähän yhteyttä (esimerkiksi kirjeillä, tekstiviesteillä, puhelimitse tai ystävien kautta). Lähestymiskielloa voidaan laajentaa koskemaan myös oleskelua uhrin asunnon, työpaikan tai muun sellaisen paikan läheisyydessä, jossa uhri viettää aikaa.

Lähestymiskielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka asuu yhdessä uhrin kanssa. Samassa kotitaloudessa asuvalle henkilölle voidaan määrätä lähestymiskielto, jos tämä aiheuttaa välittömän riskin asuinkumppanin hengelle, terveydelle, vapaudelle tai rauhalle.

Lähestymiskiellosta päättää syyttäjä. Jos syyttäjä ei määrää lähestymiskielloa, hakija voi pyytää asian käsittelyä käräjäoikeudessa. Lähestymiskielloa rikkoneelle henkilölle voidaan määrätä sakkoja tai hänet voidaan tuomita vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

- Turvakoti

Lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneet naiset ja lapset saattavat joutua muuttamaan tilapäisesti kodistaan. Turvakoteja tarjoavat sekä kunnat että erityiset järjestöt (*kvinnjourer*). Lisätietoja saa kunnan sosiaalipalveluilta tai paikalliselta turvakotijärjestöltä.

- Suojattu henkilöllisyys

Jos rikoksen uhri haluaa pitää osoitteensa salaisena uhkailun tai muunlaisen ahdistelun vuoksi, hän voi pyytää tietojen luovutuskieltoa eli niin sanottua turvakieltoa (*sekretessmarkering*), joka merkitään väestörekisteriin. Turvakielto merkitään myös muihin julkisiin rekistereihin, kuten auto- ja ajokorttirekisteriin. Turvakiellon tarve arvioidaan säännöllisesti vuosittain.

Toinen tapa suojata henkilötietoja on jättää muuttanut tai muuttamista harkitseva uhattu henkilö kirjoille vanhaan kotiosoitteeseensa (*kvarskrivning*). Vanhassa osoitteessa voi olla kirjoilla korkeintaan kolme vuotta kerrallaan muuttamisen jälkeen.

Turvakielloa tai vanhaan osoitteeseen kirjoille jättämistä voi pyytää paikalliselta vero toimistolta, jossa henkilö on kirjoilla. Rikoksen uhrin on tärkeää itse kertoa viranomaisten kanssa asioidessaan, että hänen henkilötietonsa ovat suojattuja. Lisäksi rikoksen uhrin on oltava erittäin varovainen henkilötietojensa suhteen asioidessaan erilaisten järjestöjen, yritysten jne. kanssa.

- Nimenmuutos (*namnbyte*)

Toinen tapa suojata henkilötietoja on nimenmuutos. Jommankumman vanhemman sukunimen voi ottaa tekemällä ilmoituksen Ruotsin verovirastoon (Skatteverket). Muun sukunimen ottamiseen vaaditaan lupa Ruotsin patentti- ja rekisterivirastolta (Patent- och registreringsverket).

- Turvapaketti

Joidenkin henkilöiden kohdalla uhkakuva on niin vakava, että heidän kohdallaan voi olla tarpeen käyttää turvapakettia. Pakettiin kuuluu matkapuhelin ja hälytysjärjestelmä, jotka voi erityisen harkinnan perusteella saada lainaan paikalliselta poliisiviranomaiselta.

- Uusi henkilöllisyys (*fingerade personuppgifter*)

Jos rikoksen uhrin henki, terveys tai vapaus ovat erittäin vakavasti uhattuina eikä muiden suojoitoimenpiteiden arvioida riittävän, hänelle voidaan myöntää keksitty, uusi henkilöllisyys. Uutta henkilöllisyyttä pyydetään poliisilta.

- Todistajansuojeluohjelma (*personsäkerhetsprogram*)

Jos uhatulla henkilöllä on tärkeä rooli oikeusprosessin ratkeamisen kannalta eivätkä muut suojoitoimenpiteet riitä, hänelle voidaan poikkeustapauksissa myöntää suojelua poliisin erityisen todistajansuojeluohjelman kautta.

Kuka suojelua antaa?

Suojelua antavat ja päätöksen sen myöntämisestä tekevät eri organisaatiot riippuen siitä, minkä tyyppisestä suojelusta on kyse. Ks. edellä.

Arvioidaanko uhrin tilannetta sen selvittämiseksi, voiko rikosentekijä aiheuttaa hänelle lisävahinkoa?

Poliisi arvioi uhrin yksilöllisen suojeluntarpeen mahdollisimman pian poliisitutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon rikoksen vakavuus ja uhrin henkilökohtainen tilanne. Jos rikoksen uhri on alle 18-vuotias, hänen katsotaan aina olevan suojelun tarpeessa.

Sosiaalipalvelut käyttävät yleensä erityisiä arviointimenetelmiä selvittäessään, onko uhri vaarassa joutua uudelleen rikoksen kohteeksi saman rikosentekijän toimesta, jonka kanssa hän asuu.

Arvioidaanko uhrin tilannetta sen selvittämiseksi, voiko hänelle aiheutua lisävahinkoa rikosoikeudenkäyntimenettelyn vuoksi (rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Poliisi arvioi uhrin yksilöllisen suojeluntarpeen mahdollisimman pian esitutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon rikoksen vakavuus ja uhrin henkilökohtainen tilanne. Jos rikoksen uhri on alle 18-vuotias, hänen katsotaan aina olevan suojelun tarpeessa.

Millaista suojelua erittäin haavoittuvassa asemassa olevat uhrin voivat saada?

Tiukimpia suojatoimenpiteitä vakavien rikosten tapauksissa ovat uusi henkilöllisyys ja poliisin todistajansuojeluohjelma (ks. edellä).

Onko alaikäisillä uhreilla erityisiä oikeuksia?

Sosiaalipalvelut vastaavat siitä, että rikoksen uhriksi joutunut lapsi ja hänen läheisensä saavat tarvitsemaansa tukea ja apua. Sosiaalipalvelujen on myös erityisesti otettava huomioon, että lapsi saa tarvitsemaansa tukea ja apua, jos hän on todistanut läheisensä tekemää tai tähän kohdistuvaa väkivaltaa tai muunlaista pahoinpitelyä, missä tapauksessa lapsi katsotaan itsekin rikoksen uhriksi.

Kun rikos johtaa uhrin kuolemaan, mitkä ovat perheenjäsenten oikeudet?

Sosiaalipalvelujen tehtävänä on antaa tukea myös omaisille, jos joku heidän läheisistään on joutunut rikoksen uhriksi. Lisäksi on olemassa erityisiä järjestöjä, jotka antavat tukea omaisille, joiden perheenjäsen on kuollut rikoksen seurauksena.

Mitkä ovat rikoksen uhrin perheenjäsenten oikeudet?

Sosiaalipalvelujen tehtävänä on antaa tukea myös omaisille, jos joku heidän läheisistään on joutunut rikoksen uhriksi. Monia edellä mainituista suojatoimenpiteistä voidaan käyttää myös rikoksen uhrin omaisten suojeluun. Monet erityisjärjestöt tarjoavat tukea myös rikoksen uhrin omaisille.

Voiko rikoksen uhri osallistua sovitteluun? Millä ehdoin? Onko rikoksen uhri turvassa sovittelun aikana?

Sovittelun tarkoituksena on, että rikoksen uhri ja rikoksen tekijä tapaavat keskustellakseen asiasta yhdessä puolueettoman sovittelijan kanssa. Jos rikoksen tekijä on alle 21-vuotias, kunnalla on velvollisuus järjestää sovittelu.

Sovittelun edellytyksenä on, että rikoksen tekijä on tunnustanut rikoksen. Lisäksi molempien osapuolten on oltava halukkaita osallistumaan sovitteluun. Sovittelussa voidaan muuan muassa sopia siitä, miten osapuolet toimivat mahdollisissa tulevaisissa kohtaamisissa, mikä voi antaa rikoksen uhrille turvaa.

Sovittelussa voidaan sopia myös aiheutettujen vahinkojen taloudellisesta korvaamisesta. Tämä voi kuitenkin olla ongelmallista etenkin silloin, kun asiaan liittyy useampi rikoksen tekijä, suuria summia tai henkilövahinkoja. Sovitteluun liittyvissä asioissa voi olla yhteydessä rikosuhriviranomaiseen. Jos sovittelussa sovitaan taloudellisesta korvauksesta, rikoksen uhri ei välttämättä saa rikosvahinkokorvausta.

Valitun sovittelijan on oltava pätevä ja puolueeton. Hänen tehtävänä on antaa lainopillista neuvontaa ja vastata siitä, että sovittelu toteutetaan rikoksen uhrille turvallisella tavalla.

Missä rikoksen uhrin oikeuksia koskeva laki on saatavilla?

[Rikosuhriviranomaisen verkkosivuilta](#) löytyy kooste tärkeimmistä laeista ja asetuksista.

■ Päivitetty viimeksi: 15/07/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.